

Suomen kieli selviää yhteisvoimin

■ Pirkko Nuolijärvi ja Lea Laitinen

Tietokirjojen suomentaja ja kustantaja Kimmo Pietiläinen toteaa kirjoituksessaan "Oppineiden ylimieli tuhoaa suomea" (Tieteessä tapahtuu 8/2008), että suomen kielen "säilyttäminen edellyttää oppineilta uudenlaista valistuneisuutta. Heidän on ymmärrettävä vastuunsa suomen kielen kehittäjänä. Siihen heidät on koulutettu."

Pietiläinen puuttuu tärkeään ja ajankohtaiseen asiaan. Kieli pysyy elossa ja kehittyy, vain jos sitä käytetään. Tieteen kielen ei pidä erottautua liikaa omaan maailmaansa. Kaikilla aloilla on jatkuvasti kirjoitettava myös suomeksi, jos halutaan tieteellisen ajattelun pysyvän vireänä ja kansalaisten pääsevän uusimman tiedon jäljille. Suomen kielen kehittäminen on siis koko kieliyhteisön asia – kaikkien oikeus ja velvollisuus.

Viime vuosina eri kieliyhteisöissä on laadittu ns. kielipoliittisia toimintaohjelmia. 2000-luvun alussa kaikissa Pohjoismaissa on ilmestynyt valtion asettaman työryhmän tai kielilautakunnan laatima kielipoliittinen ohjelma kunkin maan oman pääkielen aseman turvaamiseksi globaalistuvassa maailmassa, tällä hetkellä erityisesti englannin kielen voimakkaan vaikutuksen alaisena. Suomessa ensimmäisen kielipoliittisen ohjelmansa julkaisi vuonna 1998 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Vuonna 2003 meillä ilmestyi myös ruotsin kielen lautakunnan laatima Suomessa puhutun ruotsin kielen toimintaohjelma *Tänk om...*

Parhailtaan Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa laaditaan suomen kielen toimintaohjelmaa yhteistyössä Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitoksen, suomen kielen lautakunnan ja monien muiden asiantuntijoiden kanssa. Siinä käsitellään suomen kielen kehitystä kattavaksi yhteis-

kunnalliseksi kieleksi, muualla tehtyjä kielipoliittisia toimintaohjelmia, suomea ja muita kieliä koulussa, suomen kieltä korkeakouluopinnoissa ja tieteen kielenä, kieliteknologian merkitystä suomen kielelle, suomen kieltä yritysmaailmassa, suomen kieltä kansallisessa hallinnossa ja Euroopan unionissa sekä vapaa-ajan, harrastusten ja median kieltä.

Toimintaohjelman tavoitteena on tuoda esille sitä kielenkäytön maailmaa, jossa suomen kieltä käytetään eri elämänoilla ja jossa se joutuu kilpailemaan elintilastaan. Siinä esitetään suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia kultakin käsitellyltä alueelta. Yhtenä sen tarkoituksena on toimia yhdessä suomenruotsin ja tekeillä olevien vähemmistökielten toimintaohjelmien kanssa pohjana valtion kielipoliittiselle ohjelmalle, joka on esitetty tehtäväksi opetusministeriön hyväksymässä Kotuksen toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosiksi 2008–2011.

Suomen kielen toimintaohjelma julkaistaan tänä keväänä sekä painettuna että sähköisessä muodossa Kotuksen www-sivuilla. Ohjelmasta järjestetään julkinen päätöseminaari. Sen toimenpide-ehdotuksista tiedotetaan laajasti eri foorumeilla, niin että ne tulevat tunnetuksi kaikkialla, missä käytännön kielivalintoja mietitään. Yksi keskeinen alue on juuri tieteen ja tietokirjallisuuden kieli, josta Pietiläinen on syystäkin huolissaan. Toivoa sopii sitäkin, että muiden Pohjoismaiden tavoin myös Suomessa poliittiset päättäjät ottavat kielipoliitiikan vakavasti ja ymmärtävät sen merkityksen välttämättömänä osana yhteiskunnallista toimintaa.

Pirkko Nuolijärvi on johtaja, professori Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa ja Lea Laitinen suomen kielen professori Helsingin yliopistossa.